HARIDUS JA TEADUSMINISTEERIUM

MEEDIAPÄDEVUSE INFOKIRI

MÄRTS 2024

Haridus- ja Teadusministeerium koostöös riigi meediapädevuse võrgustikuga on kokku pannud infokirja, millest leiate infot ja praktilisi soovitusi meediapädevuse arendamiseks. Oleme infokirja koondanud võrgustikku kuuluvate ühingute viimase aja oluilsemad tegevused ning nende estvedamisel valminud info- ja õppematerjalid.

Infokiri on mõeldud eelkõige haridustöötajatele, palume see edastada kõigile, kel võiks olla huvi meediapädevuse teemade vastu. Infokiri ilmub iga kuu teisel neljapäeval.

Palume kõigil soovijail registreerida end infokirja tellijaiteks.

Registreeru

Valimised ja valeinfo

Kuidas kasutatakse tehisintellekti valijate mõjutamiseks ja poliitikutega seotud mõjutuskampaaniate korraldamiseks? Maailma Majandusfoorumi andmetel on lähiaja toimuvatel valimistel üle maailma osalemas kolm miljardit inimest. Valimistega seoses nähakse ka suurimat ohtu ja riski desinformatsiooni kampaaniatel ja valeinfoga mõjutamisel. Uuringutest ja artiklitest selgub, kuidas tehisaru loob võimalusi erineval kujul desinformatsiooni loomiseks. Kui edukaid on Euroopa rigid valimiselise desinformatsiooni vastu võitlemises? Kuidas OpenAI püüab desinfo tekkimise vastu võidelda?

Rahvusraamatukogu monitoorib selleteemalisi väitsartikleid ja uuringuid jooksvalt. Täiendame pidevalt lisandunud infoga järgmist nootitust.
NB! Noortele sel teemal on olemas mäng Politics – from vote to policy, et arendada oma poliitilist- ja meediapädevust.

Valminud on IEA rahvusvaheline kodanikuhariduse uuring ICCS 2022

IEA rahvusvaheline kodanikuhariduse uuring hindab, kuidas on erinevate riikide 8. klasside noored valmis kodanikuna ühiskonnas osalema.

Uuritakse õpilaste ühiskonnaalaseid teadmisi ja hoiakuid erinevate ühiskonnaelu aspektide kohta, praegust ja tulevast ühiskondlikku osalust.

Uuringus oli 24 osalejamaad, lisaks Eestile osales uuringus Brasilia, Bulgaaria, Colombia, Hispaania, Holland, Horvaatia, Itaalia, Kõpros, Läti, Leedu, Malta, Nordrhein-Westfalens liidumaa (Saksamaa), Norra, Poola, Prantsusmaa, Rootsi, Rumeenia, Schleswig-Holsteini liidumaa (Saksamaa), Serbia, Slovakkia, Sloveenia, Taani, Taiwi (Hiina).

Eesti uuringus osales 3961 8. klasside õpilast 254-st koolist.
Eesti on osalenud IEA kodanikuhariduse uuringutes alates 1999. aastast ning erinevate uuringuvoorude (1999, 2009, 2016) tulemused on andnud olulise sisendi õppekava ja ühiskonnaõpetuse kui õppeaine arendamisse. ICCS 2022 uuringu läbiviimist ja arvande koostamist korraldas Tallinna Ülikooli haridusteaduste instituut.

Uuringu raporttiga saab tutvuda SIIN.

Esita silmapaistev infograafika „Andmepärli" konkursile

Statistikaamet ootab konkursile „Andmepärl 2024" silmapaistvaid infograafika lahendusi ja kõnekaid andmelugusid, et selgitada välja 2023. aasta säravaimad andmekäsitlused Eestis.

Andmepärl 2024

Selle aasta konkursi tunnuslause „Näita andmeid!" kannab ideed seada tähelepanuterävik andmekirjaoskuselle ja leida üles nutikaimad andmelugude jutustajad, lõhustamad lähenemised ja andmevisuaalid. Esitada võib nii enda töid kui ka soovitada teiste omi.

Konkursil saab osaleda 21. märtsini 2024. Rohkem infot SIIN.

Õpetaja – teeme Sinu eest meediapädevuse tunni!

Rahvusraamatukogu tunnis "Libastudes lõbuusõidele" räägib rahvusraamatukogu meediapädevuse spetsialist valeinfost, manipulatsioonidest, sisu kritiitlisest hindamisest jm. Tunni tulvustuse ja broneerimisvõimalise leiate RaRa veebilehelt.

Tunde viime läbi veebitunnina, RaRas kohapeal või Euroopa Elamuskeskuses.

Tasuta veebiseminar vandenõuteooriatest – 18. märtsil kell 19.00

Naiskodukaitse ja Balti Infohäirete Sekkekeskus kutsuvad haridustöötajaid ühiselt korraldatavale tasuta veebiseminarile, mis toimub **18. märtsil kell 19 Zoomis.**

Veebiseminarit räägtivad Tartu Ülikooli semiootikud Andreas Ventsel ja Mari-Liis Madisson **vandenõuteooriate tekkest ja nende rollist ühiskonnast**. Lisaks ka sellest, miks kõpuvad vandenõuteooriad enti vilkalt levima suurte kriiside ajal ning kuidas on muutnud internet vandenõuteooriate levikut ja auditooriumi. Zoomi lingi saamiseks registreeru SIIN.

Tagasi Kooli e-tunnid

Tagasi Kooli e-tunnid

- **1.-3. klassile "Kuidas ära tunda hunti lambanahas?" – 15. märts kell 11.00**Ajaja paljud täiskasvanud ei kujuta isegi ette, kui palju suhtlevad algklasslapsed internetis. Kahjuks võetakse vastu ka sõbraksutsesid tundmatutelt ning lastakse endale kingitusi teha. Sellel kornal tuleb kolla Tartu Ülikooli infovastupidavuse nooremteadur Diana Poudel, kes selgitab, miks ei tohi võõrad internetis usaldada.
  Registreeri oma klass SIIN.
- **4.-6. klassile "Miks mul on nii raske telefoni käest panna?" – 25. märts kell 11.00**
  Kas tundub tuttav, et lubadusest "olen kümme minutit telefonis" on peaaegu võimatu kinni pidada ning silmad on justkui ekraanile naelutatud? Miks on nii, et iks väikene võivõitse ekraaniga vidin suudab meie meeli ni kõta? Sellel kornal vaatame online-mängude ja sotsiaalmeedia platvormide sisse, et näha, kuidas nende disain meie mõtlusega mängib. E-tunnis on külas Tartu Ülikooli meediapädevuse spetsialist Inger Klesment, kes räägib sellest, miks me kulutame ni palju aega internetis ja miks meil on ni raske telefoni käest panna.
  Registreeri oma klass SIIN.
- **7.-9. klassile "Gretel Juhanson – miks ja kuidas vandenõuteooriad TikToksis levivad?" – 25. märts kell 12.00**
  Vandenõuteooriad on olemas olnud suuremas osas kogu inimajaloo vältel. Internet ja sotsiaalmeedia on aga pannud aluse valeinfo, sealhulgas ka vandenõuteoorate kiiremale ja laiemale levikule. Üks noorte seas enti populaarne sotsiaalmeediaplatvorm on TikTok, mida paljud kasutavad mitte ainult meelelahutuseks, vaid ka uudistevõtkana. Samas on mängida TikToks eraldi kogukonda, mis jagab vandenõuteoriaid. Tunnis arutleme selle üle, kuidas vandenõuteooriad sotsiaalmeedias, muu hulgas TikToksis ära tunda ning millist roli mängib TikTaki soovitusalgoritm sellise sisu võimendamises.
  Registreeri oma klass SIIN..

Statistikaameti andmekirjaoskuse nädal 25.–29. märtsil

EESTI STATISTIKA

- 25.–29. märtsil avaldab statistikaamet **sotsiaalmeedias graafilisi andmeampse**, er näidata, kuidas statistikaga seotu vajab tähelepanelikkust. Andmeampsuudega kutsume üles arendama oma oskusi andmeid leida, lugeda, tõlgeda, analüüsida, tõlgendada ja seega andmeid kasutada.
- 27.03 kl 13.00–15.00 toimub andmekirjaoskuse töötuba **Andmekiirabi**.
- 28.03 kuulutatakse statistikaameti kodulehel välja **„Andmepärli" konkursi** nominatsioonid ning algab rahvahääletus.
- Toimub andmekirjaoskuse praktiline töötuba, kus selgitatakse ja proovitakse läbi, kuidas andmeid leida ja tõlgendada, ning otsitakse vastuseid kõkvõimalikele andmetega seonduvatele küsimustele.
- Avalitakse **intervjuu andmefänniga**, kes oma igapäevatöös puutub kokku andmekirjaoskusega.
- Jagatakse **„Andmekooli" blogilugusid**, mis tutvustavad statistikaameti töötd ja statistika tegemist tähemalt.
- Lisainfo on peagi saadaval www.stat.ee.

Euroopa Komisjoni Eesti esinduselt uudiseid digivallast

- Tarbijate kaitse ja aus konkurents on Euroopa Liidu jaoks äärmiselt tähtsad. Alates 17. veebruarist 2024 kohaldatakse digiteenuste määruse (DSA) norme kõigi platvormide suhtes. Määrusega reguleeritakse veebipõhiseid vahendajaid ja platvorme, nagu kauplemiskohad, sotsiaalvõrgustikud, sisugaamisplatvormid, rakendustepood ning veebipõhised reisi- ja majutusplatvormid. Selle peamine eesmärk on ennetada ebaseadusliku ja kahjulikku tegevust internetis ning desinformatsiooni levikut. Komisjon jõustab digiteenuste määrust koos riikide ametiasutustega, kes teevad järelevalvet selle üle, kas nende territooriumil loodud platvormid täidavad nõudmisi. Eesti on järelevalveasutusena ja digiteenuste koordinaatoriks Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Amet.
- Alates 7. märtsist peavad pääsuvõrgustesse digihiiud nagu Meta, Apple jt täitma kõik ELi digiturgude määrusest tulenevad kohustusi. Digiturgude määruse (DMA) eesmärk on muuta ELi digiturud konkurentsile avatumaks ja õiglasemaks. Euroopa Komisjon Eesti esinduse kommunikatsioonijuht Elis Paemurd räägiks digiturgude määrusest lähemalt Vikermaadios.
- Komisjon hoiab aga veebiteskondade tegevust ka muude ELi tarbijakaitseseadustele alusel silma peal. Näiteks kontrol suhtepunktid Tinder enab edasisõit kasutajatelle rohkem teavet andma, ka seda, et neile pakutavad tasulisele teenuste alahindlused on iskustatud automaatsete vahenditega või seda, kui neile pakutakse alahindlusi sellepärast, et nad pole soovinud sama teenust osta tavalinnaga.
- Tehisintellekti Ilsuurametile sai liikmesriikidelt rohelise tule. Õiguuraamistiku eesmärk on usaldusväärse tehisintellekti edendamine Euroopas ja mujal, tagades, et tehisintellektisüsteemid austavad põhiõigusi, ohutust ja eetikapõhimõtteid. Näiteks tuleb edaspidi selgelt märgistada tehisintellekti poolt loodud sisu; kasutajaid tuleb teavitada juhul, kui rendega suhtleb robot; samuti sätestatakse selgemad reeglid autorõiguste küsimuses. 2024. aasta veebruaris loodud Euroopa Tehisintellektiamet jälgib tehisintellekti käsitleva õigusaktide jõustamist ja rakendamist koos liikmesriikidega.

RAAMATUSOOVITUS RAHVUSRAAMATUKOGULT

RaRa EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU

Leidke raamatukogust: "The media-savvy middle school classroom: Strategies for teaching against disinformation" (2021), Susan Brooks-Young

Põhikooli õpetajad leiavad raamatust tegevuste näited, kuidas käsitleda meedia- ja infopädevuse teemasid oma tundides. Raamatu autor pöülab vastata küsimustele, mis tekivad neil, kes alles on avastamas meediapädevuse teemat, näiteks: näiteks nerid oskusi on iidse vaja; kes on ekspert ja kuidas ekspertiis saada; mida lubti enne teada ja teha, kui infot edasi jagada jne.

Kõik raamatus väljа pakutud tegevusved on mõeldud põhikooli õpilastele ja seda põhjusega: autor peab seda sihtrühma kõige unikaalsemaks, sest põhikooli ajal toimuvad muutused noorte nõbevilsis ja seisukohtades ning sel ajal on neid võimalik positiivselt mõjutada, sh anda juhiseid meedia- ja infomaalmas tegutsemiseks.
Tegevused on struktureeritud teemade kaupa ning igaüks sisaldab ni praktilisi nippe kui ka arutelukküsimusi ning lisalugemist.

Toetudes teiste autoritele selgitab autor populaarsed ja keerulisi küsimusi, arendades samas kõige tähtsamat oskust – oskust mõelda.

Liitu Riigikantselei strateegiilise kommunikatsiooni valdkonna kuukirjaga!

Kuukiri jagab igakuiselt tähelepanekuid Eesti kuvandi kohta välismeedias ja Eesti suunas tehtavaid mõjutustegevused ning annab ülevaate ühiskonna hetkeseisu kirjeldavatest uuringutest. Lisaks leidub kuukirjas lugemissoovitusi kuu jooksul ilmunud tähelepanuväärsematele artiklitele.

Esimene kuukiri võtab kokku nii jaanuari kui veebruari: SIIN.

Haridus- ja Teadusministeerium
Munga 18, 50088 Tartu
info@hm.ee

Tellimiste eest võtmiseks loobuda
mailerlite